

Zbigniew ŁĘSKI

[rec.], Richard G. Erskine (ed.), *Life Scripts. A Transactional Analysis of Unconscious Relational Patterns*, Karnac Books Ltd, London 2010, ss. 334

Niniejsza recenzja opiera się na wydaniu anglojęzycznym, z 2010 roku, dokonanym przez Karnac Books Ltd. Jak do tej pory nie doczekaliśmy się niestety jeszcze polskojęzycznej wersji tej pozycji. Książka liczy ponad 300 stron i, nie uwzględniając wprowadzenia oraz indeksów, składa się z trzynastu rozdziałów. Jest to praca zbiorowa pod redakcją Richarda G. Erskine.

Skrypt życiowy to niezwykle istotne pojęcie w analizie transakcyjnej. Jego zrozumienie może przynieść bardzo wiele korzyści nie tylko w praktyce psychoterapeutycznej, ale w każdej dziedzinie, która wiąże się z pracą i kontaktem z innymi ludźmi, a także w życiu osobistym oraz w radzeniu sobie z własnymi problemami. Tym samym książka, która stara się w sposób rzetelny i dokładny przybliżyć czytelnikowi zagadnienie skryptu, wydaje się pozycją wartą polecenia praktycznie każdemu. Wprawdzie redaktor sugeruje we wstępie, iż grupą docelową są tu głównie osoby w jakiś sposób powiązane z praktyką terapeutyczną, jednak mnogość treści oraz różnorodność spojrzeń pozwalają na postawienie hipotezy, iż grono zainteresowanych może być znacznie szersze. Tym bardziej że mamy tu

do czynienia z pracą zbiorową, a zatem można dokonać wyboru tekstów i koncepcji, które w naszym konkretnym przypadku będą bardziej przydatne i na nich głównie skupić swoją uwagę.

Recenzowana pozycja rozpoczyna się od przedstawienia autorów zawartych w niej opracowań. Znajdziemy wśród nich zarówno pracowników naukowych i dydaktycznych, członków różnego rodzaju organizacji związanych z analizą transakcyjną, jak i praktyków w zakresie terapii, psychoterapii i psychoedukacji. Tym samym książka oferuje czytelnikowi bardzo szerokie spojrzenie na problematykę skryptu, z różnych punktów widzenia, i poparte różnymi doświadczeniami zawodowymi autorów.

W tym miejscu celowym wydaje się oddanie głosu redaktorowi recenzowanej pozycji – Richardowi G. Erskine. Jak czytamy we wstępie:

Skrypty życiowe: Analiza Transakcyjna nieświadomych wzorców relacyjnych to ekscytująca kolekcja współczesnych tekstów na temat teorii skryptu i metod psychoterapeutycznych. Każdy rozdział opisuje ewolucję pierwotnej teorii Erica Berne'a, łącząc ze sobą międzynarodowe perspektywy, teorie, doświadczenia kliniczne i praktyki psychoterapeutyczne. Każdy rozdział zawiera ilustrującą teorię opowieść z praktyki psychoterapeutycznej. Pojęcie skryptu życiowego jest zwykle utożsamiane z determinizmem reprezentowanym w scenariuszach teatralnych, jednakże ta książka oferuje nowe perspektywy; kilka rozdziałów dotyka problematyki wczesnych doświadczeń z dzieciństwa w formowaniu skryptu życiowego, natomiast pozostałe zawierają rozważania prowadzone z perspektywy postmodernizmu, konstruktywizmu, filozofii egzystencjalnej, neurologii, badań rozwojowych, mitologii oraz znaczenia narracji (s. XIII).

Dokładna i szczegółowa recenzja pozycji tak złożonej i rozbudowanej dalece wykraczałaby poza ramy dopuszczalne dla niniejszej publikacji. Rzetelne opracowanie wymagałoby bowiem osobnego opracowania każdego z zamieszczonych w książce rozdziałów. Wydaje się przy tym, iż w zetknięciu bezpośrednim książka obroni się sama i każdy będzie w stanie znaleźć w niej jakiś cenny dla siebie fragment. Dlatego w tym miejscu ograniczymy się jedynie do wymienienia autorów oraz polskich tłumaczeń tytułów poszczególnych rozdziałów, aby dokładniej zaprezentować mnogość koncepcji oraz różnorodność punktów widzenia, z których poszczególni autorzy opisują problematykę skryptu:

- Richard G. Erskine, *Skrypty życiowe: nieświadome wzorce relacyjne i zaangażowanie psychoterapeutyczne*;
- Maria Teresa Tosi, *Skrypt życiowy i narracyjny: budowanie narracji*;
- Helena Hargaden, *Gdy rozstanie nie jest słodkim smutkiem: „Żaloba i melancholia”, identyfikacja projekcyjna i analiza skryptu*;
- Jo Stuthridge, *Skrypt – scenariusz czy fundament życia?*;
- William F. Cornell, *Czyje to ciało? Relacje somatyczne w skrypcie i protokole skryptu*;
- Ian Stewart, *„Trzy sposoby wyjścia”: luki ratunkowe*;
- James R. Allen, *Z praktyki psychiatrii dziecięcej*;
- Rosemary Napper, *Indywidualnie w kontekście: jak mam się tu zmieścić*;

-
- Claude Steiner, *Skrypty: wtedy i teraz*;
  - Fanita English, *Rozegranie skryptu trwa całe życie*;
  - Birgitta Heiller, Charlotte Sills, *Skrypty życiowe: perspektywa egzystencjalna*;
  - Gloria Noriega, *Skrypty transgeneracyjne: nieznana wiedza*;
  - Marye O'Reilly-Knapp, Richard G. Erskine, *System skryptu: nieświadoma organizacja doświadczenia*.

Sama analiza powyższej listy daje już czytelnikowi nadzieję na potwierdzenie się zawartej we wstępie obietnicy szerokiego i wyczerpującego spojrzenia na tematykę skryptu. I tak jest w istocie. Rzeczywiście w książce znajdziemy zarówno rozważania ocierające się o koncepcje z pogranicza filozofii, jak i oparte na praktyce psychoterapeutycznej. Warto podkreślić, iż faktycznie w każdym z rozdziałów znajdziemy studium przypadku, ilustrujące na konkretnym przykładzie omawianą wcześniej teorię. Zabieg taki sprzyja lepszemu zrozumieniu oraz zapamiętaniu przekazywanych w książce treści.

Podsumowaniem niniejszej recenzji niech będą znowu słowa Richarda G. Erskine'a:

To zaszczyt być redaktorem tego zbioru teorii dotyczących skryptów życiowych. Nauczyłem się wiele, czytając i analizując perspektywę każdego z autorów. Mam nadzieję, że czytelnik również odbierze te rozdziały jako pouczające i inspirujące, przyczyniając się do skuteczności terapeutycznej z własnymi klientami (s. XXI).

Wydaje się, iż z powodzeniem można w powyższym cytacie w terminie „skuteczność terapeutyczna” zastąpić drugie słowo przez, na przykład, „edukacyjna”, „komunikacyjna”, „wychowawcza”, itd.